

EGYIPTOM

A golden Egyptian pharaoh's head wearing a nemes headdress, displayed on a smartphone screen. The phone is tilted and shows a reflection of the image below it. The background is a dark grey gradient with light rays.

Kr.e. III. évezredtől - kr.e. XI. századig
NAPISTEN LESZÁRMAZOTTAINAK
URALKODÓI KORSZAKA

Történelmi korszakai:

- Kr.e. 3.000 körül egységes államba szervezték
- Kr.e. 2.635 – 2.155 Óbirodalom
DESPOTIZMUS: Fáraók korlátlan hatalmát lázadók bomlasztják a korszak végén
- Kr.e. 2.040 – 1.785 Középbirodalom
- Kr.e. 1.780 – 1.552 Átmeneti kor
- Kr.e. 1.552 – 1.070 Újbirodalom
Jól megtermett hadseregével ekkor éri el Egyiptom a legnagyobb kiterjedését
- Kr.e. I. évezred folyamán az Asszírok, majd Perzsák uralma alá kerül
- Kr.e. IV. században Nagy Sándor uralma alá kerül
- Kr.e. 30 – től Kleopátra bukásával a Római birodalom tartománya

TUDOMÁNYOK

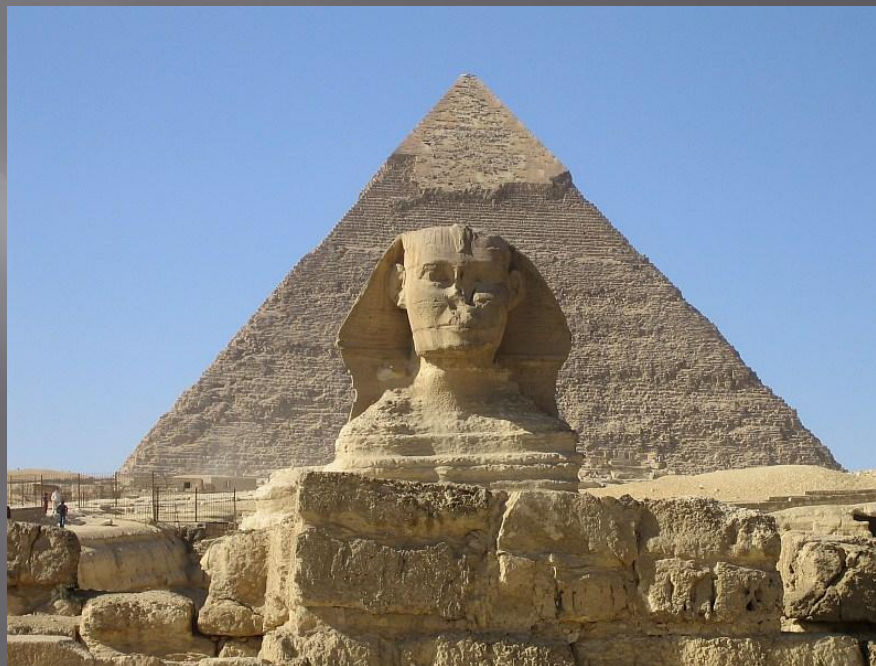

- Naptár rendszer kidolgozása 365 nappal egy évben
- Öntözéses földművelés
- Nílus áradásainak előrejelzéséhez nélkülözhetetlen volt a csillagászati ismeretek megfigyelése
- Földmérésnél, építkezéseknél pontos matematikai ismeretek és geometriai szerkesztő eljárásokat alkalmaznak
- Elsőként alkalmazzák a tízes számrendszert
- Voltak szakorvosaik: szemész, belgyógyász, fogász stb.

A művészetnek a halotti kultuszt kellett szolgálnia.
Fáraók (istennek tekintették) attribútumaik
az állszakáll és a kettős korona

kartus: névgyűrű

szfinx: megdicsőült fáraók

VALLÁSA

Kezdetben a totemizmus maradványait őrzi, később az állatistenek emberi vonásokat vettek fel (antropomorfizmus)

- Ré: Napisten, sólyom fejű ember, napkoronggal
- Ámon: Kosfejű ember
- Ozirisz: eredetileg a termékenység istene, majd a halottak birodalmával kötik össze – túlvilág bírója
- Anubisz: halottak istene, ember szívét megméri az igazságosság mérlegén
- Thot: Holdisten, egyben a bölcsesség istene
- Az embernek két lelke van: Ka – ember halála után a test mellett marad, Ba – elszáll a túlvilágra.

ISTENENEK ÁBRÁZOLÁSAI

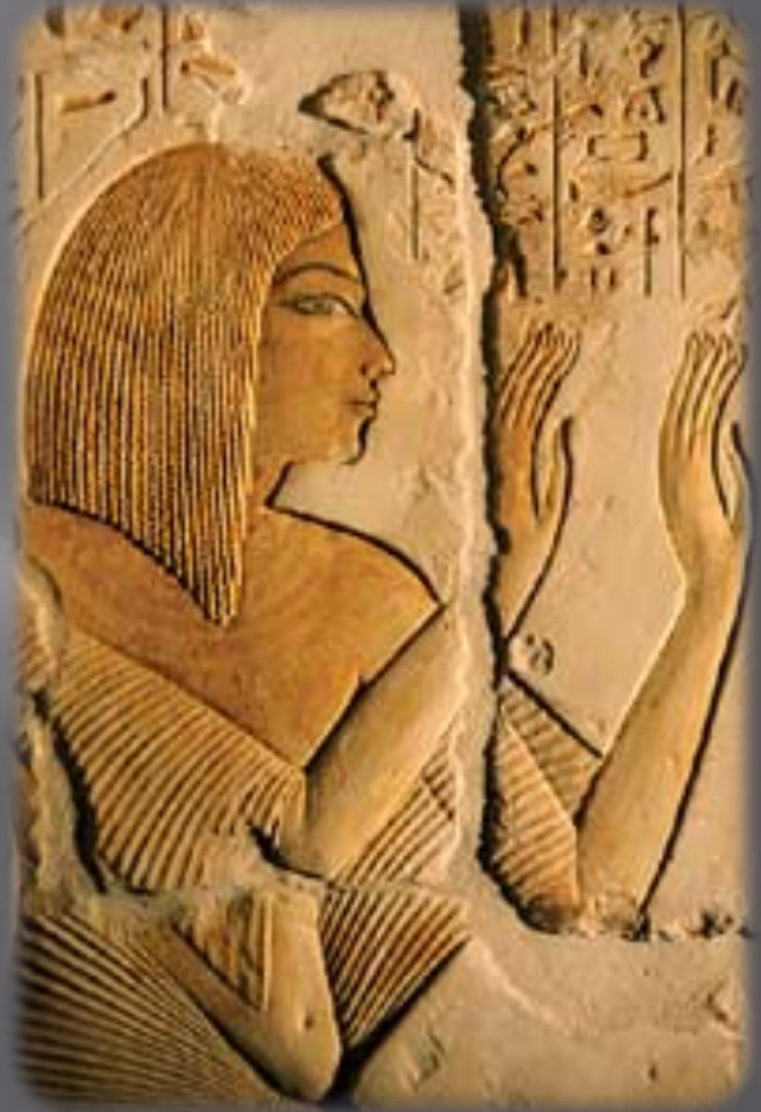
RÉ - SOJOMFEJŰ

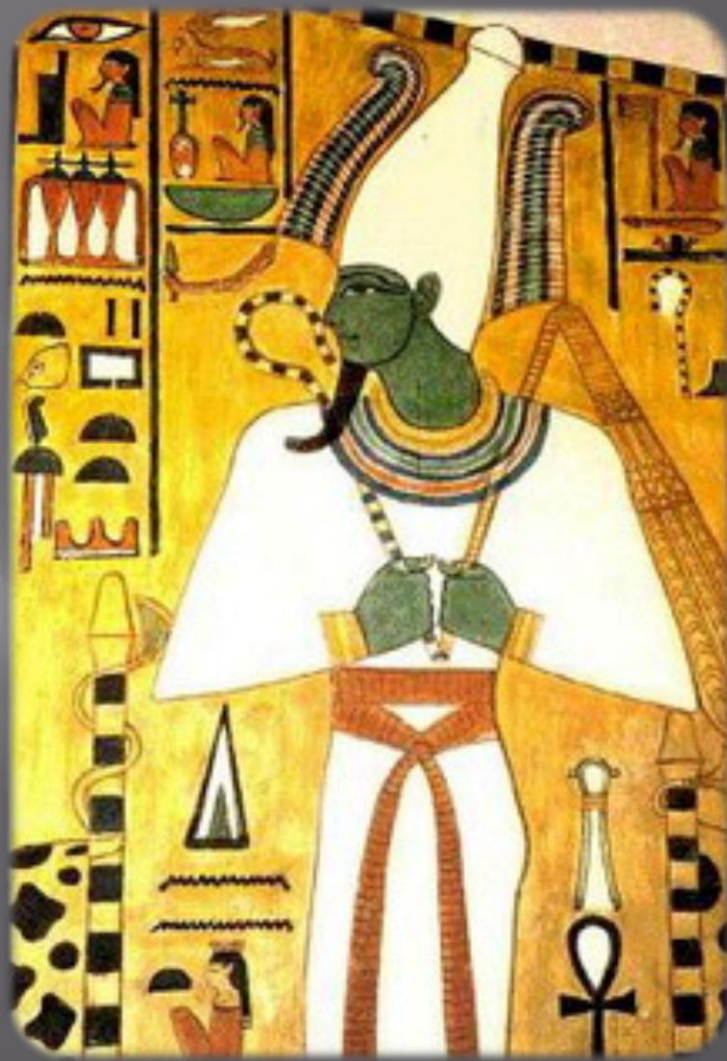
RÉ - NAPISTEN

OZIRISZ

ÍZISZ

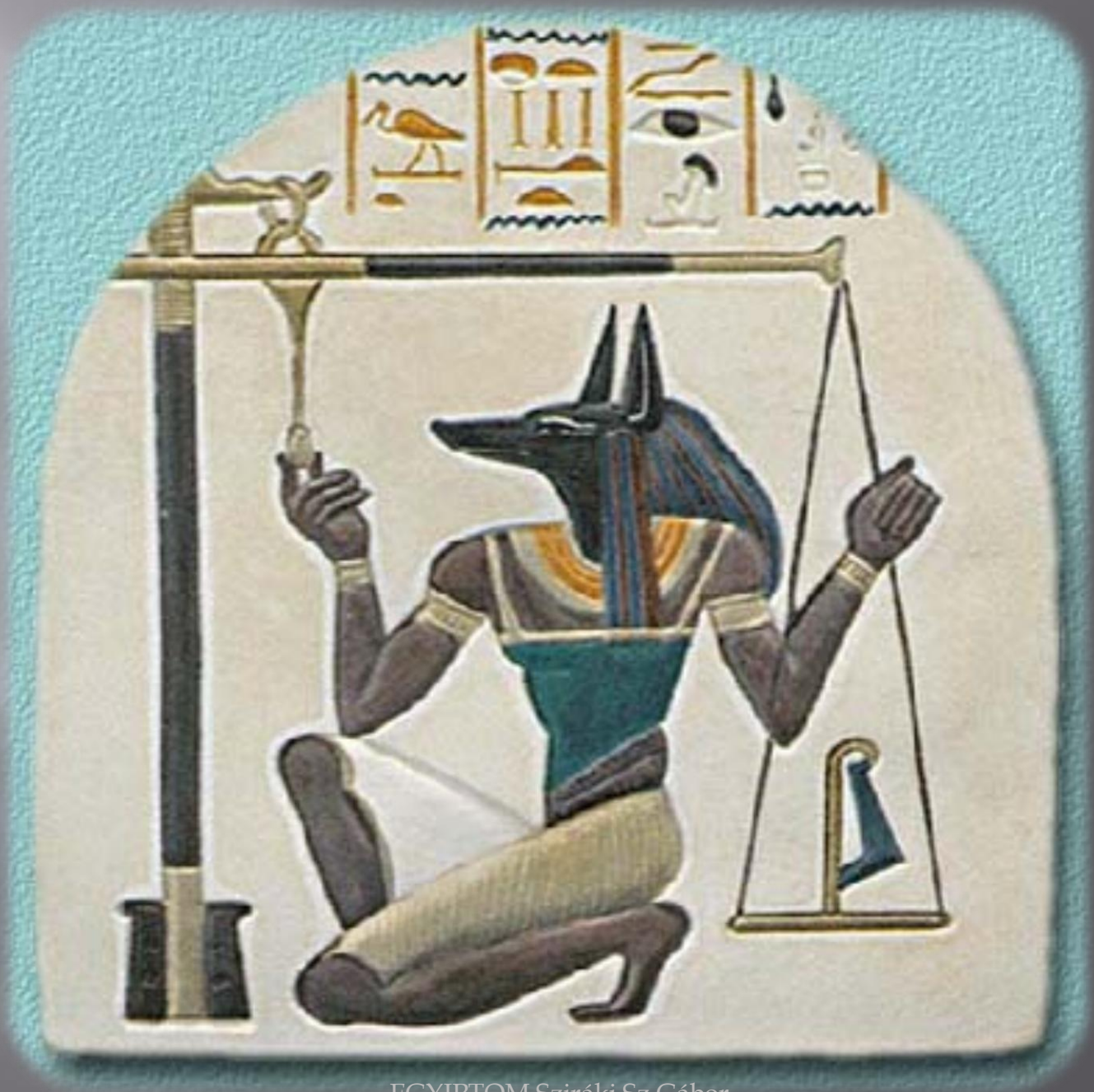
THOT - HOLDISTEN

RÉ

ANUBISZ - HALOTTAK ISTENE

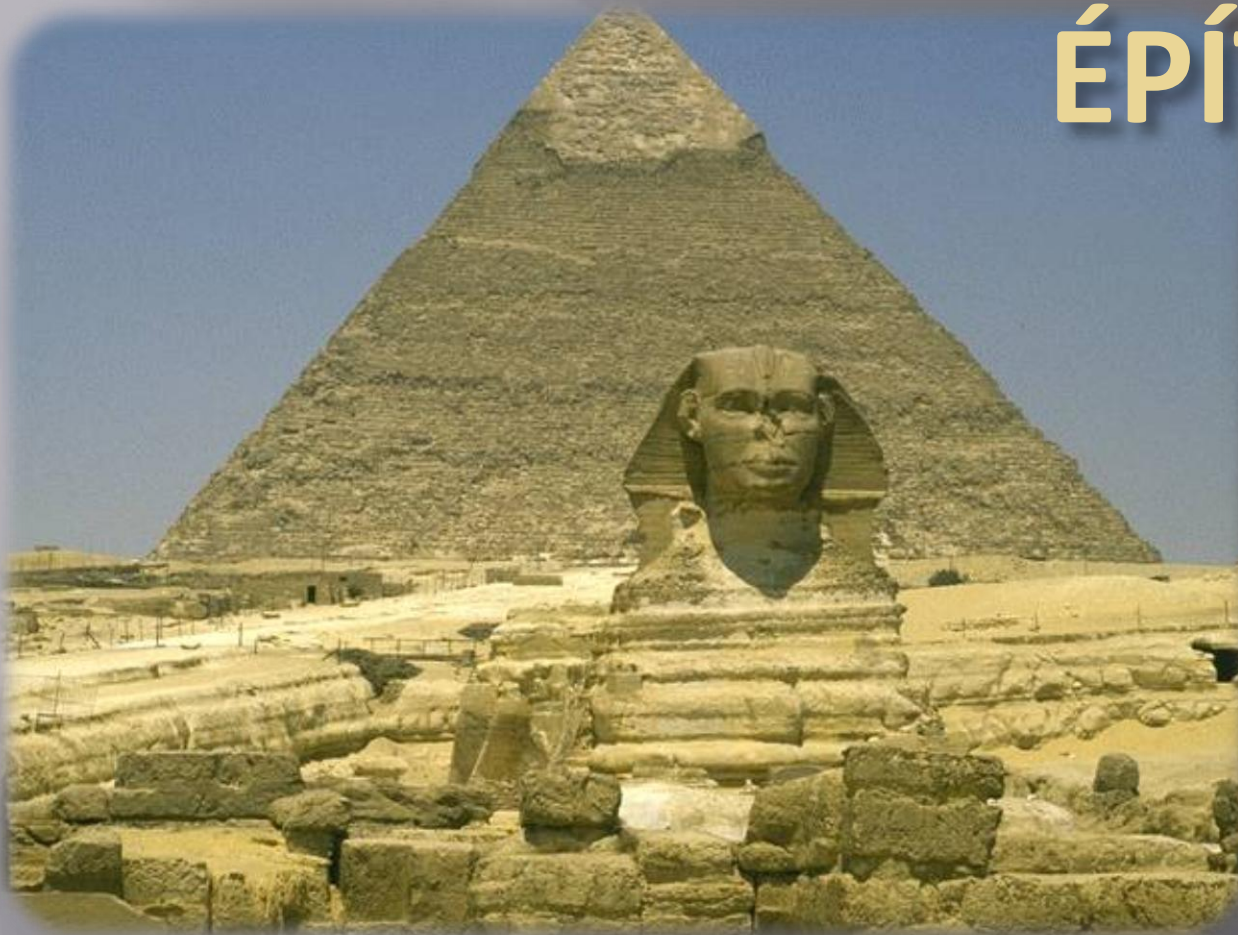

ÉPÍTÉSZETE

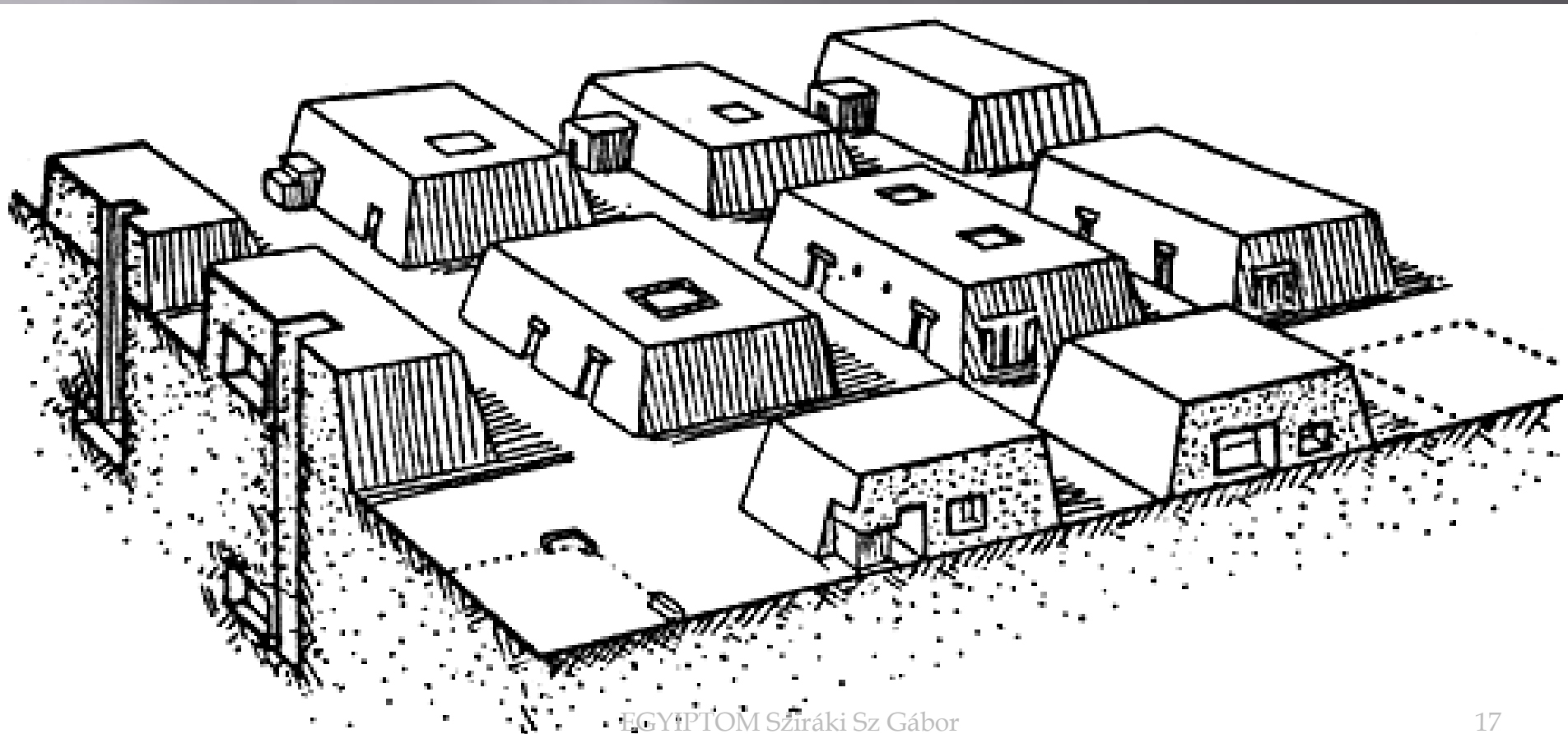
SÍRÉPÍTMÉNYEK:

- Masztaba – téglalap alaprajzú, meredek falú, lapos lefedésű, csonka gúla.
- Píramis – a fáraók sír építménye, lépcsős vagy gúla alakú.
- Barlangsírok: sziklafalba vésett helyiségsor, domborműves homlokzattal

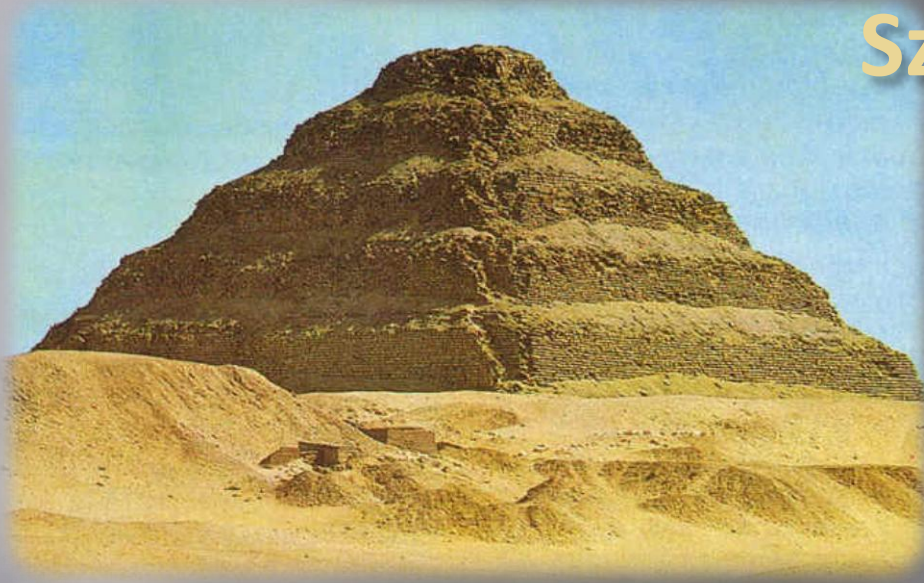

A bebalzsamozott halott múmiájának elhelyezésére szánt sírkamrából állt és halott ultravalóját tároló helyiségekből állnak. A föld alatt elhelyezett sírkamrák erős felépítmények alatt találhatóak. A sírkamrák bejáratát fallal, álnyílásokkal akadályozták meg. A piramisokat eleinte csak fáraóknak építették, de hamarosan kiterjedt ez a szokás a királyi család többi tagjaira is, s a monumentális gúlák mellé így kisebbek is sorakoztak. Idővel mind többen követték a példát.

MASZTABA - CSONKA GÚLA - BARLANGSÍR

Dzsószer fáraó ún. lépcsős piramisa Szakkarában (i.e. 2600)

Szakkara: síregyüttes.
Dzsószer építtette.

Tervezője, Imhotep az első névszerint ismert építész.

A fallal körülvett, s kápolnákkal, halotti templommal kiegészülő sírkerület legjelentősebb építménye a kb. 60 m magas, hatlépcsős piramis.

A helyén eredetileg hatalmas masztabát kezdtek építeni, az növekedett állandó nagyobbítással először négy-, majd később hatlépcsős piramissá. Ez volt az ókori Egyiptom első nagyszabású kőépítménye.

A falazásán megfigyelhető, hogy munka közben hogyan szereztek egyre nagyobb jártasságot a kőépítés technikájában.

A gízai piramisok

Menkauré

Kefrén

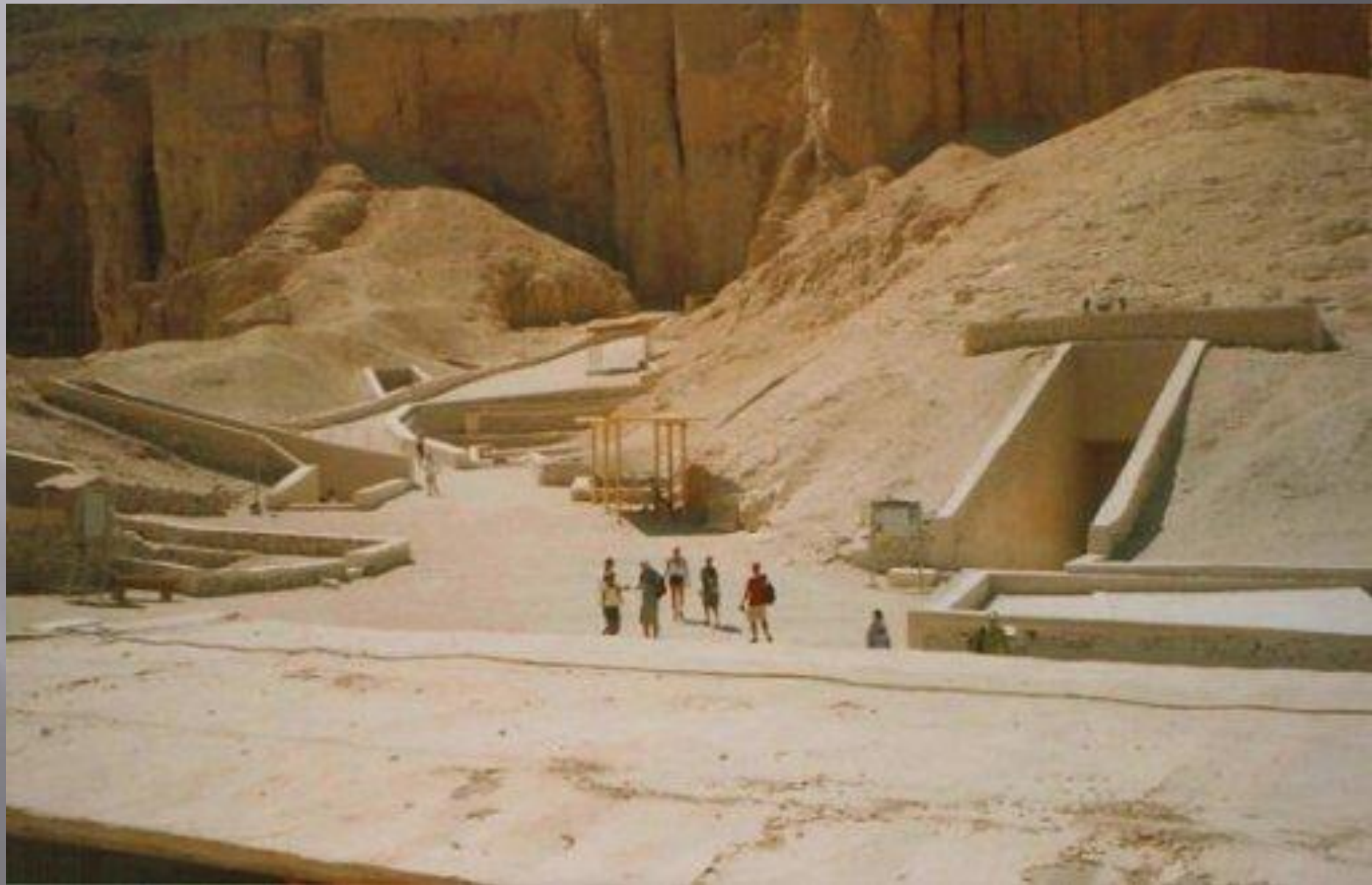
Keopsz

Gizeh: piramisegyüttes. A sivatag határán fekvő sírváros a IV. dinasztia idején épült. Kheopsz, Khephrén és Mükerinosz fáraók piramisain és a hozzájuk tartozó halotti templomokon kívül a királyi család tagjainak s a birodalom vezető embereinek a masztabái kerültek ide. Az együttes leghatalmasabb építménye a Kheopsz piramis. Az oldalai a fő égtájakra pontosan beállított, szabályos kőgúla oldalhossza 230 m, az eredeti magassága 146,5 m, az építéshez megközelítően 2,3 millió, darabonként kb. 35 tonnás kőtömböt használtak fel. Ennek nagyobb részét a helyszínen termelték ki, csak a burkolathoz szállították távolabbi bányákból a gránitot és finomabb szemcséjű mészkövet. Egy görög történetíró feljegyzése szerint az óriási munka 30 évig tartott, s minden évben 3 hónapon át - az áradás idején - 100 000 ember dolgozott rajta. Ekkora tömeg foglalkoztatása minden részletében előre rögzített tervet s kitűnő szervezést követelt.

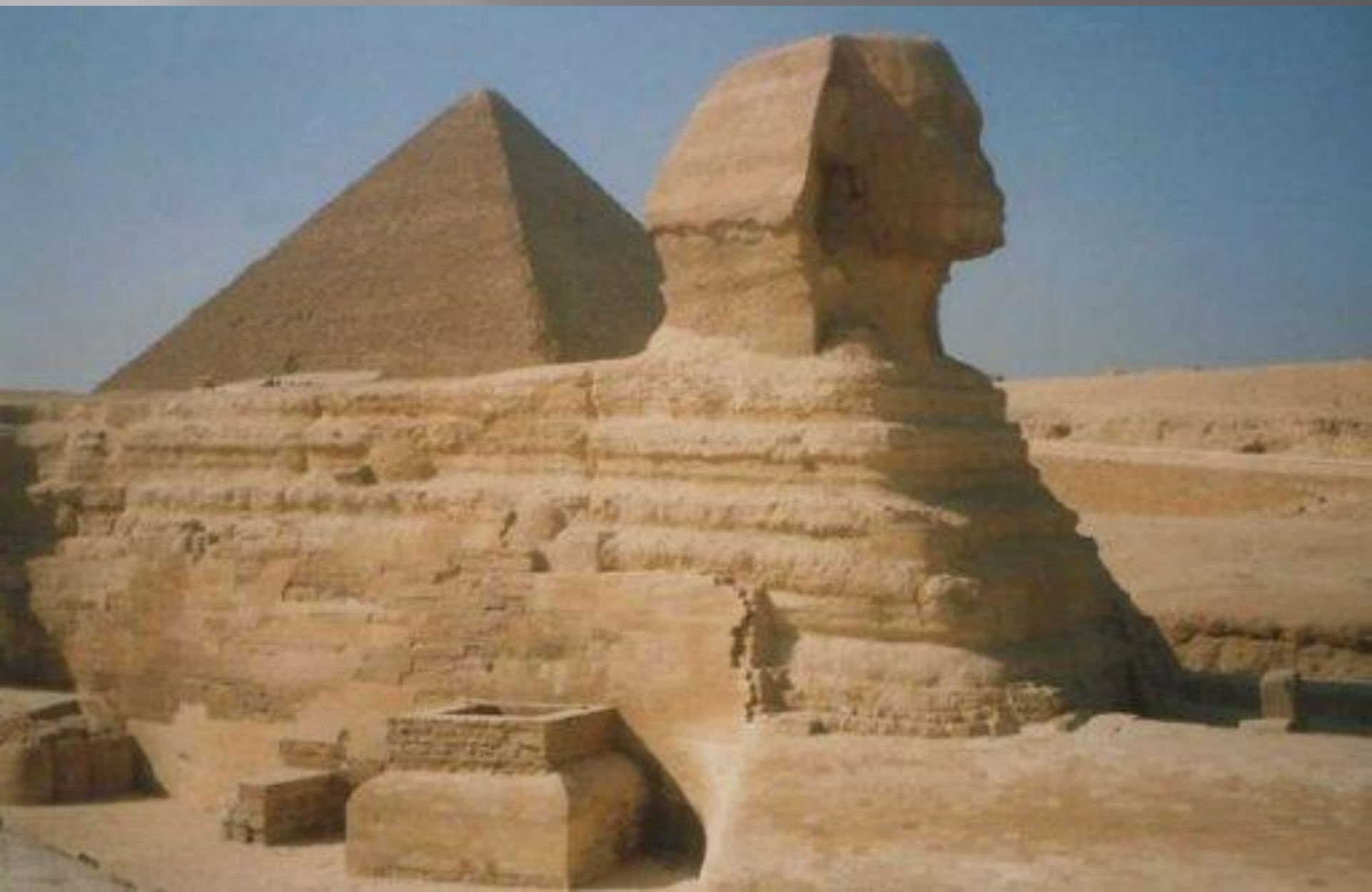

A gizai Szfinx

20 méter magas és
57 méter hosszú.
Abból a mészkősziklából faragták
ki, amelyből Kheopsz
piramisához bányászták a
tömböket.
Feltehetően Khephrén uralkodása
idején készült.
Mellső lábai között látható az ún.
álom-sztélé, amelyet
IV. Thotmesz egy évezreddel a
Szfinx elkészülte után állíttatott.
A sztélé szövegében a fáraó
elmondja, hogyan ajándékozta
neki a Szfinx a királyi hatalmat
hálából, amiért kiszabadította a
sivatagi homok rabságából

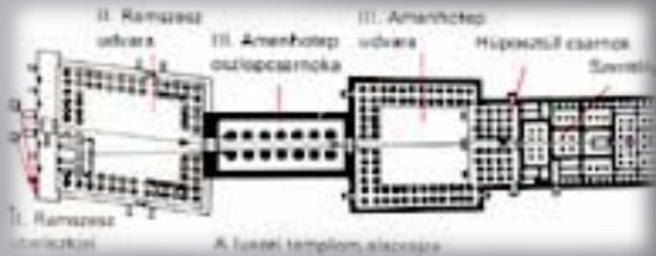
TEMPLOMOK

Hüposztíl csarnok

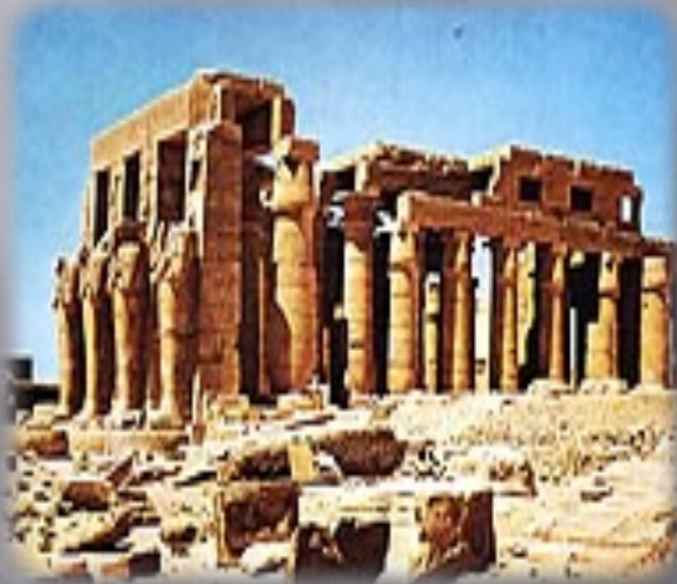

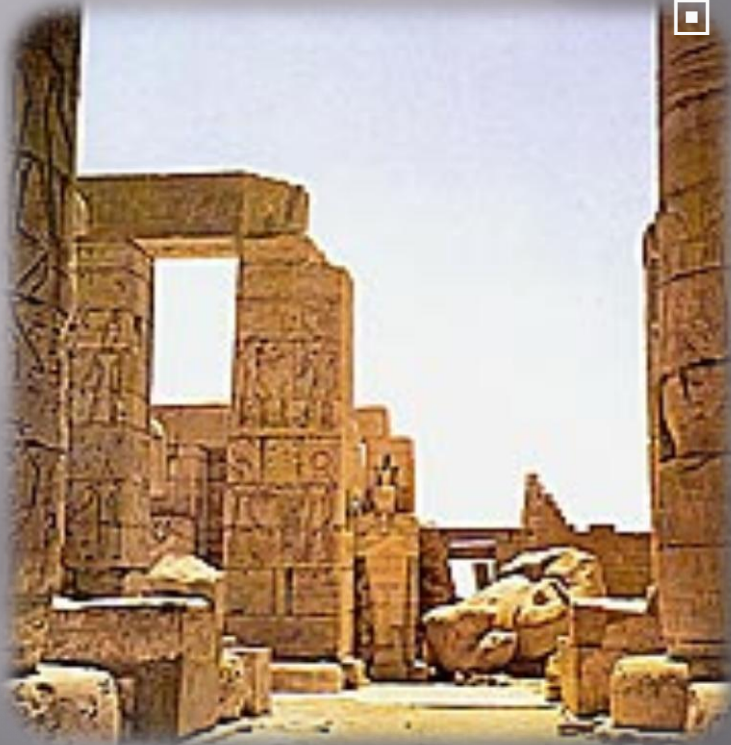
RAMESSZEUM

II. Ramszesz halotti temploma, a Nílus bal partján emelkedik, Théba nyugati oldalán. Az udvarait ékesítő falak nagyrészt elpusztultak. Erősen romos a hüposztül csarnok is, csupán az előcsarnok maradt meg, s jól kivehetőek az oszlopsorok, az Ozirisz pillérek és a gigantikus méretű pülon maradványai is.

Ramesszeum

- ▣ A Ramesszum első udvara Théba nyugati partján. II. Ramszesz halotti temploma félúton található a Memnón-kolosszusok és a Deir el-Bahari-i templomok között. A földre esett rózsaszín gránit-torzó Ramszeszt, az "Uralkodók Napját" ábrázolja; eredetileg 18 méter magas volt.

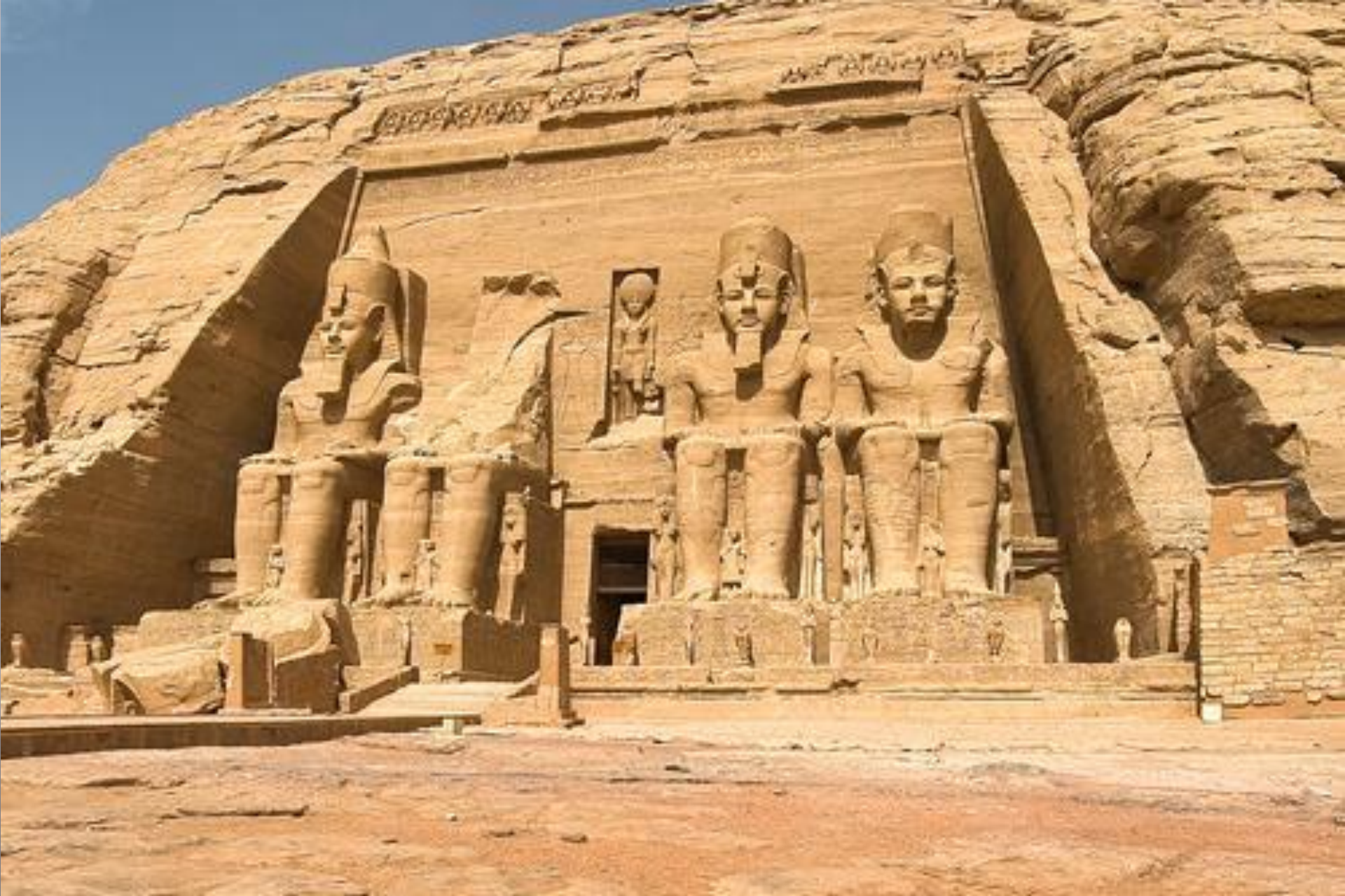
Ramesszeum

II. Ramszesz halotti temploma, a Nílus bal partján emelkedik, Théba nyugati oldalán. Az udvarait ékesítő falak nagyrészt elpusztult, csupán az előcsarnok maradt meg, s jól kivehetők az oszlopsorok, az Ozirisz pillérek és a gigantikus méretű pylon maradványai is.

A templom elrendezése:

- központi szentély
- nagyméretű zárt és nyitott terek
- csarnokok
- oszlopokkal körülvett udvarok
- hüposztíl csarnok- az egyiptomi templomok nagy oszlopcsarnoka, melynek mennyezetét oszlopsorok tartják

II. Ramszesz sziklatemploma, újbirodalom, Kr. e. 1300 k. Abu-Szimbel

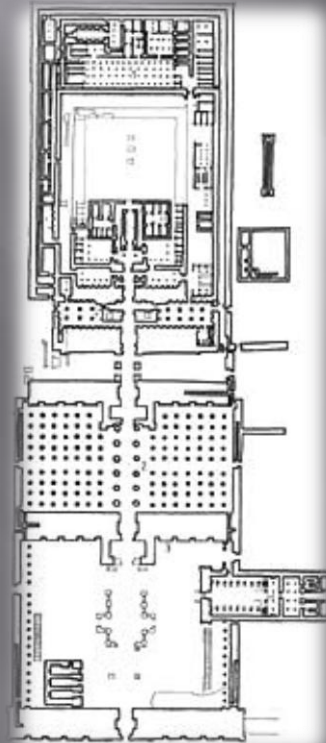
EGYIPTOM Sziráki Sz Gábor

KARNAK: AMONTEMPLOM

A LEGNAGYOBB!!!

KIRÁLYOK VÖLGYÉBEN TALÁLHATÓ PIRAMIS
I. SZÉTHI FÁRAÓÉ, AKI EGYÉBKÉNT II.
RAMSZESZNEK, A NAGY ÉPÍTŐNEK AZ APJA.

I. SZÉTHI, (I.E. 1303-1290) A XIX.
DINASZTIA URALKODÓJA, AZ EGYIK
LEGJELENTŐSEBB FÁRAÓ. HADI
TETTEIT A KARNAKI AMON-
TEMPLOM NAGY
OSZLOPCSARNOKÁBAN
ÖRÖKÍTETTÉK MEG.

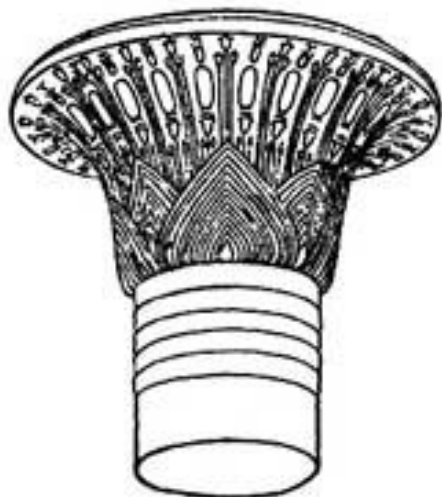

KARNAK

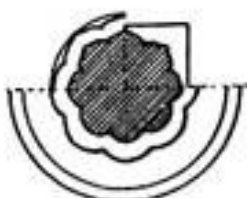
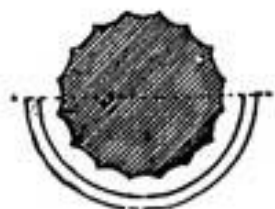
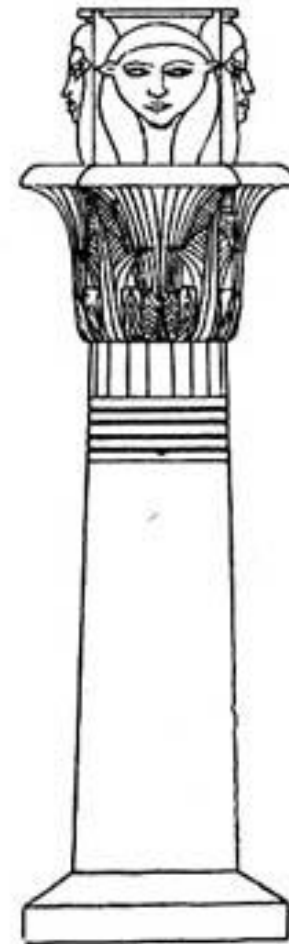
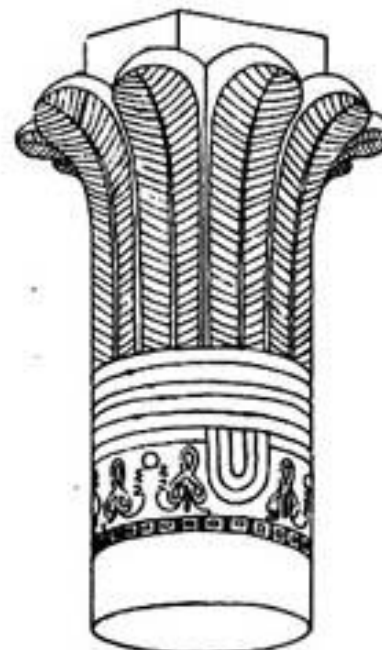
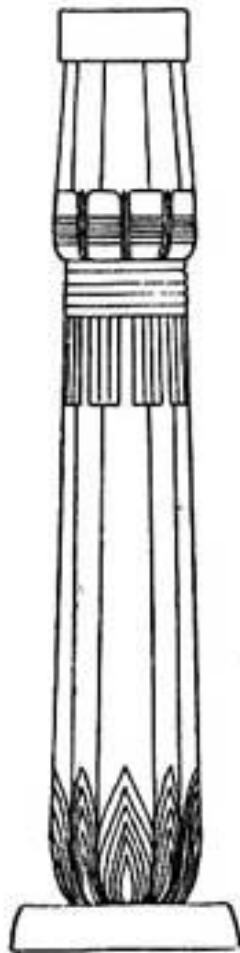
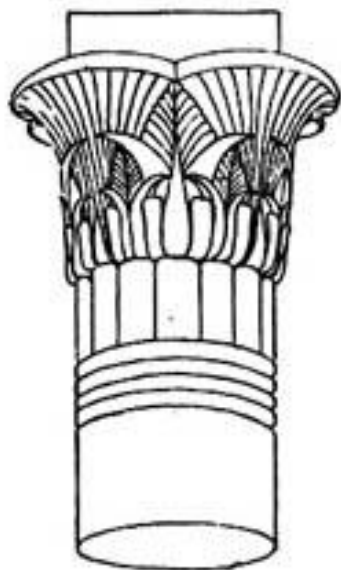
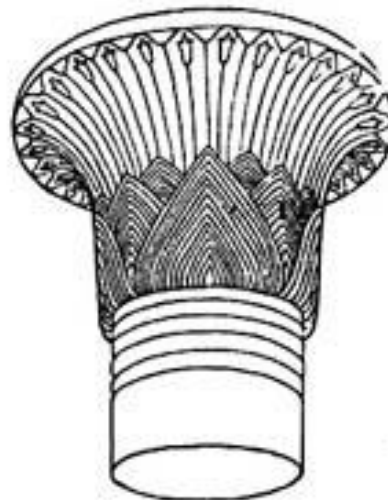
Karnak: Amon templom.

- Ez volt az ókori Egyiptom leghatalmasabb temploma. Építése a XVIII. dinasztia első fáraóinak idején kezdődött, az i. e. XVI. század végén, s több mint 1200 évvel később fejeződött be.
- Legrégibb része, a szentély.
- A mögött épült fel az ún. ünnepi csarnok együttese, előtte található Hatsepszut királynő, II. Ramszesz s több más uralkodó a szentélyhez vezető nagyszabású térsora. A templom mindig a tengely mentén, a bejárat irányában bővült. Téralakítás és részletképzés szempontjából nagyon érdekes korában épült öthajós, bazilikális megvilágítású ünnepi csarnok.
- A karnaki együttes legjelentősebb belső tere a második és a harmadik pylon között elfoglaló, a XIX. dinasztia idején - zömmel II. Ramszesz alatt kiépült hüposztül csarnok.
- A bazilikális metszetű 17 hajós tér mennyezetét papirusz oszlopok tartják: a kiemelt rész alatt, a két középső sorban a fejezetek kehely alakúak, az oldalhajókban bimbóvá zárulnak.
- A karnaki hüposztül csarnok az ókori Egyiptom legmonumentálisabb belső tere. Megvalósítása építőtechnikai teljesítményként is lenyűgöző. Méreteinek érzékeltetésére érdemes megjegyezni, hogy a két középső sorban az oszlopok magassága 23 m, a nyitott papiruszfejezetek felső síkjának a területe pedig 16,5 m², vagyis akkora, hogy egymás mellett állva elférne rajta legalább 50 ember.

Nyitott lótvuszvirág
fejezet

Papiruszleveles
fejezet

Prótodór
oszlop

Nyitott
papirusz
fejezet

Lótvusznyaláb
oszlop

Pálmaleveles
fejezet

Istennő fejével
díszített fejezet

EGYIPTOM Széchenyi Sz. Gábor

oszlop

- felfelé sudaras
- függőleges vájatsorral mélyített
- törzse: növényutánczat
- fejrész: papyrusz, lótusz, virág
- lábazat: alacsony, meredek hajlású
csonka kúp

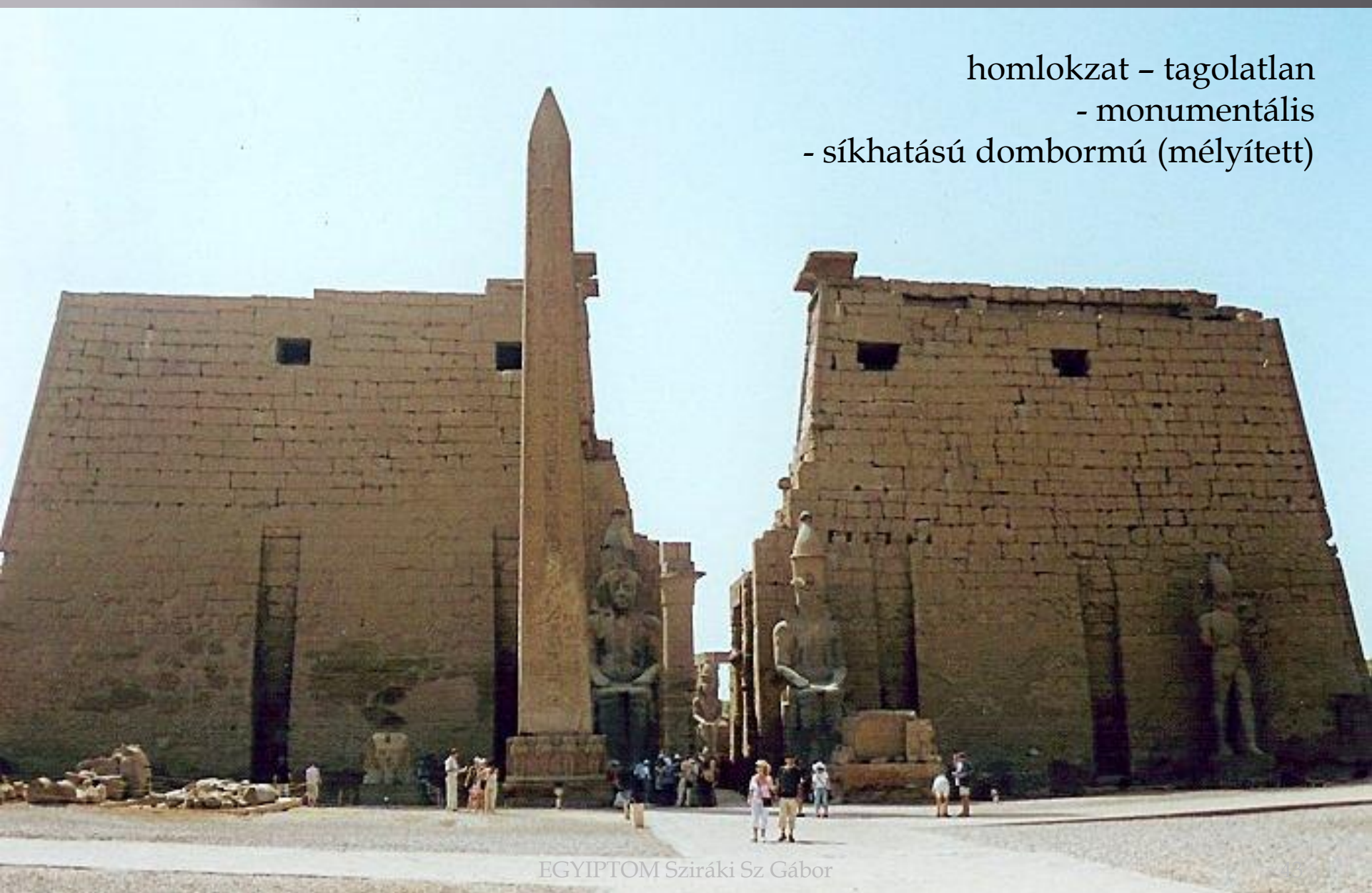
Ámon-Ré templom, középbirodalom, Kr.e. XVI-XII. sz.

WWW.PIRAMISOKHU
Műhelyképek link- és fotógyűjtemény

pülon az egyiptomi templomok kapuépítménye

- homlokzat – tagolatlan
- monumentális
- síkhatású dombormú (mélyített)

Emléképítmények:
obeliszk - emlékoszlop
kolosszus - álló vagy ülő óriásméretű szobor.

Memnom kolosszus

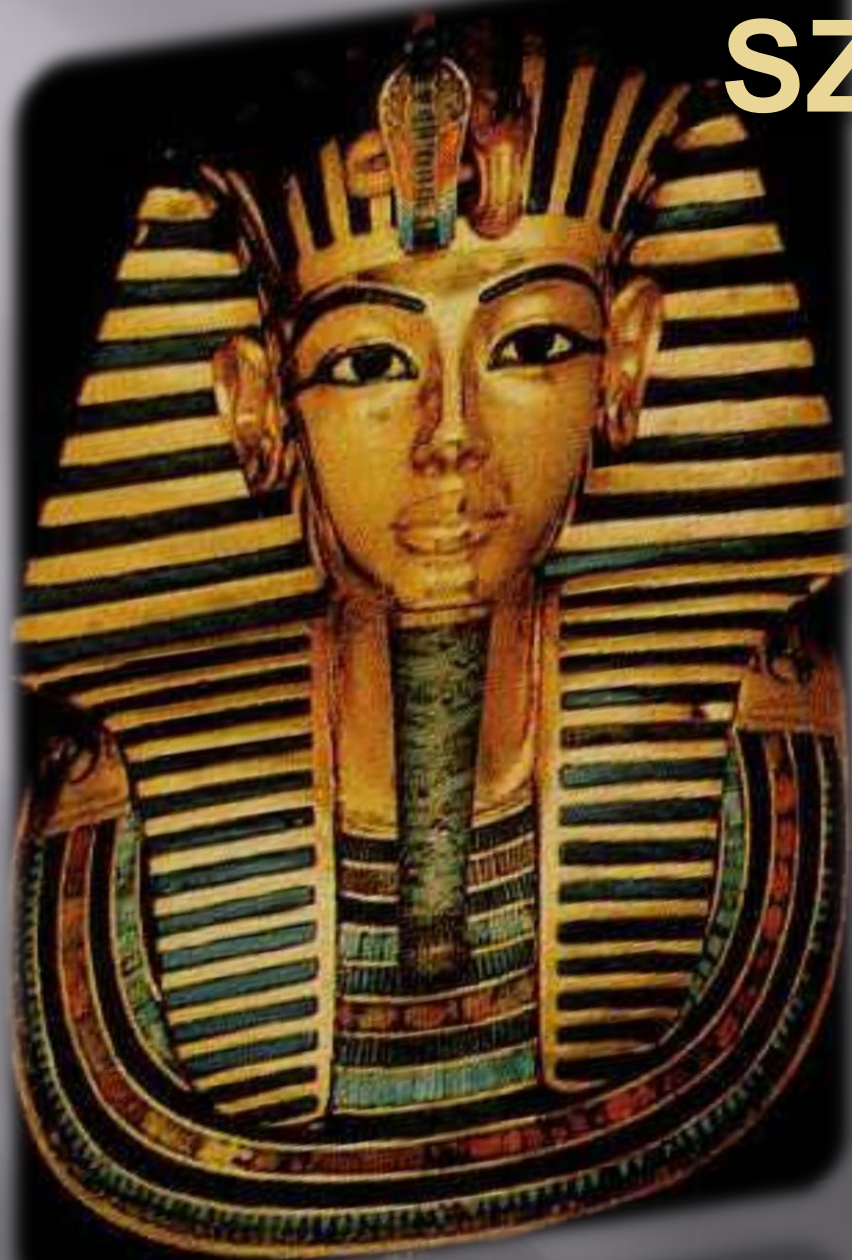
▣ Lakóépületek:

- ▣ Lakások: egy vagy több helyiségből álló agyag vagy sárkunyhók.
- ▣ Paloták: nyitott előtér, központi fogadóterem, lakóhelyiségek körülzárt udvarban.

▣ Emléképítmények:

- ▣ Obeliszok: emlékoszlop
- ▣ Kolosszus: álló, vagy ülő óriás méretű szobor
- ▣ Hüposztíl csarnok: templomok oszlopcsarnoka, mennyezetet oszlopok támasztják alá
- ▣ Pülon: egyiptomi templomok kapuépítménye
- ▣ Homlokzat: tagoltan monumentális, sima, vagy síkhatású domborművekkel, írással díszítetten, egyszerű koronázó párkány.

SZOBRÁSZAT

NEM
A
JELENNEK,
HANEM
AZ ÖRÖKKÉ
VAÓSNAGNAK
KÉSZÜLNEK

Anubisz szobra,
Tutenchamon sírjából,
Kr.e. 1340 k.
(Kairó, Egyiptomi Múzeum)

Az e világban szerzett érdemeket átörökítik a túlvilági létbe.

•Anyaguk: fáraó szobrok gránitból, márványból; alárendeltebb személyek színezett mészkő, homokkő, fa, agyag.

•Idealizálás: arcok eszményítése

•Architektónikus felépítés: szigorú geometria, a körvonal éles és zárt.

•Szimmetria

•Tömbszerű tömegkezelés

•Legnagyobb felület törvénye

•Frontális

•Perspektíva törvényeit nem alkalmazzák

Rahotep és felesége
Nofret IV. dinasztia
kr.e.III. évezred

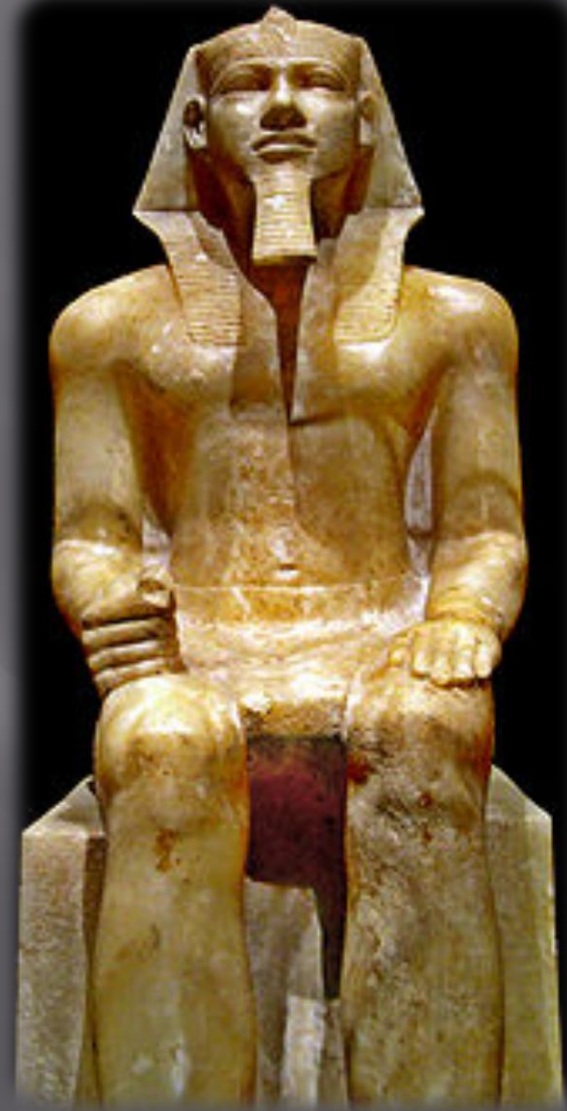
Színezett mészkő
Egyiptomi Múzeum Kairó

Frontalitás (egynézetűség, szembenézet), merev mozdulatlanság, egy előrelépő láb-álmozgás, gyakoriak a szobrokon a hieroglifák, a figura teljesen talpon áll, merev (alapállás).

Hafré és Kehfrén fáraók diorit ülőszobrai

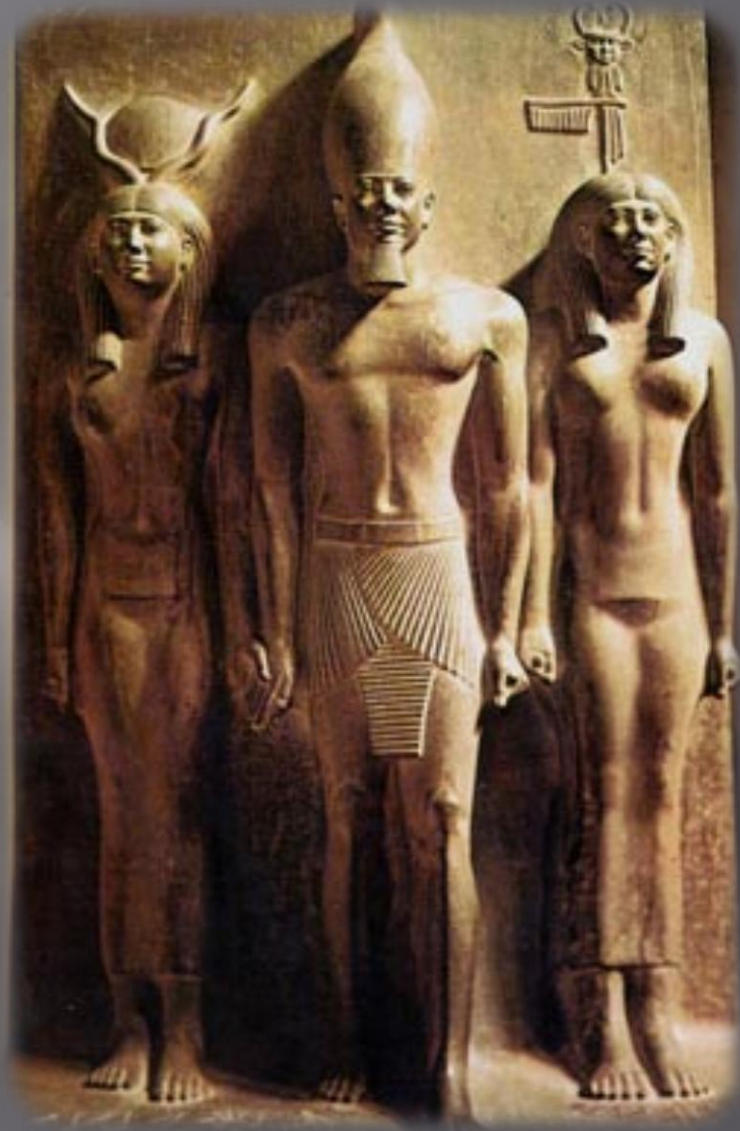
Kr.e.: 2500 körül

Mükerinosz szoborcsoportja

A fáraót Hathor istennő és egy tartományt megszemélyesítő nőalak kíséretében ábrázolja. Kairóban, az Egyiptomi Múzeumban található.

Az Óbirodalmi korszak ábrázolástípusának egyik jellegzetes példája.

Pap portréja

Boston, Museum of Fine Arts Szakkarából, az i. e. IV. századból.

A nagyszerű kidolgozás új művészi felfogás térhódítását bizonyítja.

A fejet különösen kemény, kék bazaltból faragták.

Kifejező realizmusa pontosan felidézi a szemhéjak szegélyét, a homlok redőit és a száj szögletének ráncait.

Írnok

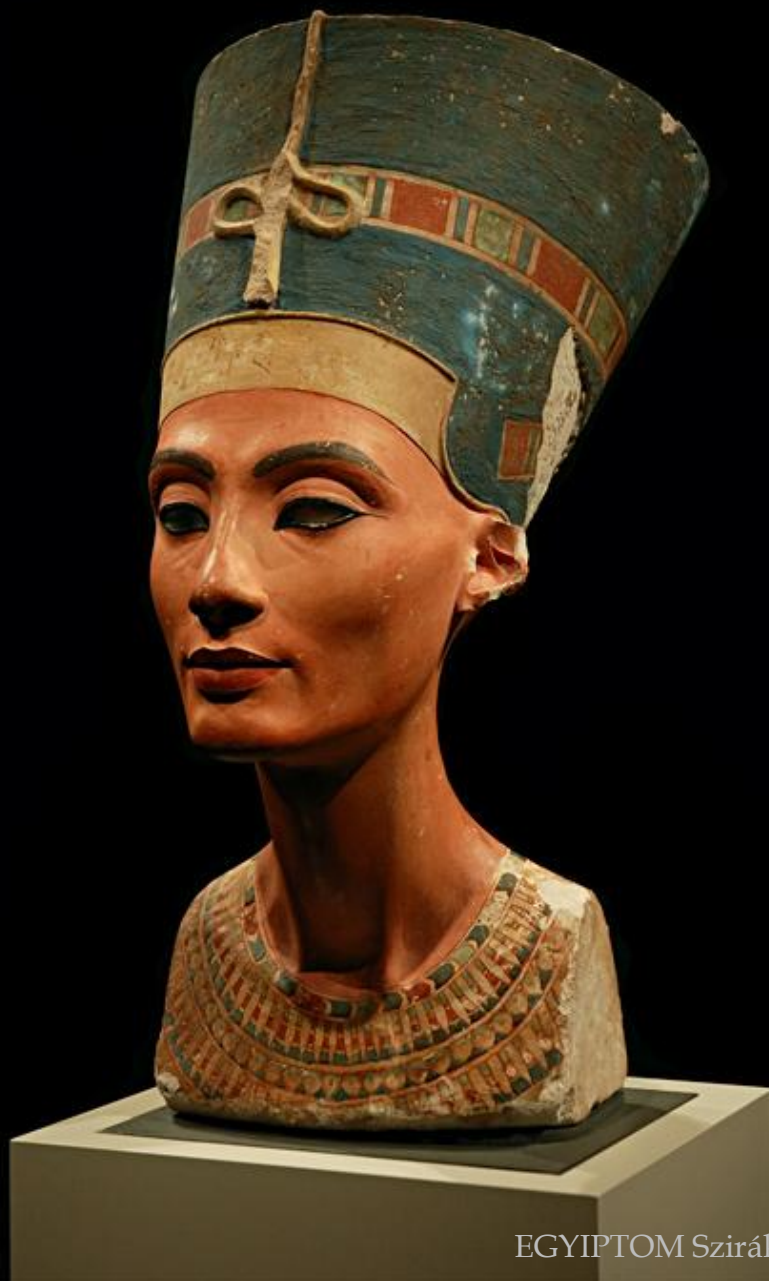
A párizsi Louvre **Írnoka** az egyik legszebb és legismertebb egyiptomi írnokszobor. Valószínűleg azt az előkelő tisztviselőt ábrázolja, akinek a sírjában a szobrot megtalálták Szakkarában. Ezt a barátságos és oly sokszor idézett képmást azonban sohasem sikerült teljes bizonyossággal azonosítani a sír tulajdonosával, mert a szobor eredeti talapzata, amelyen rajta állt a neve, eltűnt. Maspero mégis biztosra vette, hogy az V. dinasztia egyik előkelő tisztviselőjét, Kait ábrázolja, mivel erősen hasonlít Kai más, ugyancsak a Louvre-ban található szobraira.

Írnok
(festett mészkő),
óbirodalom,
Kr. e. III.
(Párizs, Louvre)

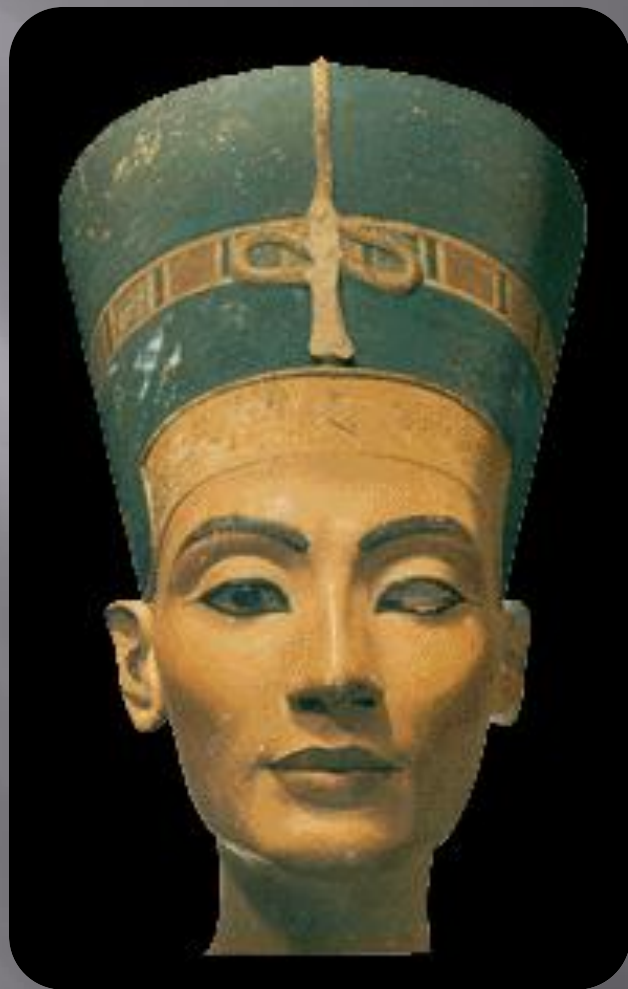
Nofretete
fejszobra,
Kr.e. 1360 k.
(Berlin,
Staatliche
Museen -
Charlottenburg)

NOFERTITI KIRÁLYNŐ BÜSZTJE

Berlin, Staatliche Museen.
Festett mészkőből készült, 50
cm magas. Az első világháború
előtt találták Tell el-Amarnában,
Thotmesz szobrászművész
műtermében. Befejezetlensége, a
törött ureusz és a kidolgozatlan
bal szem nem csökkenti a
képmás szépségét. A színes
festés csaknem teljesen ép, s a
bőrszín meleg tónusa bájossá
teszi a szobrot.

Echnaton fáraó családjával (kődombormű),
Aton kultusz, Kr. e. 1360 k. (Berlin, Staatliche Museen)

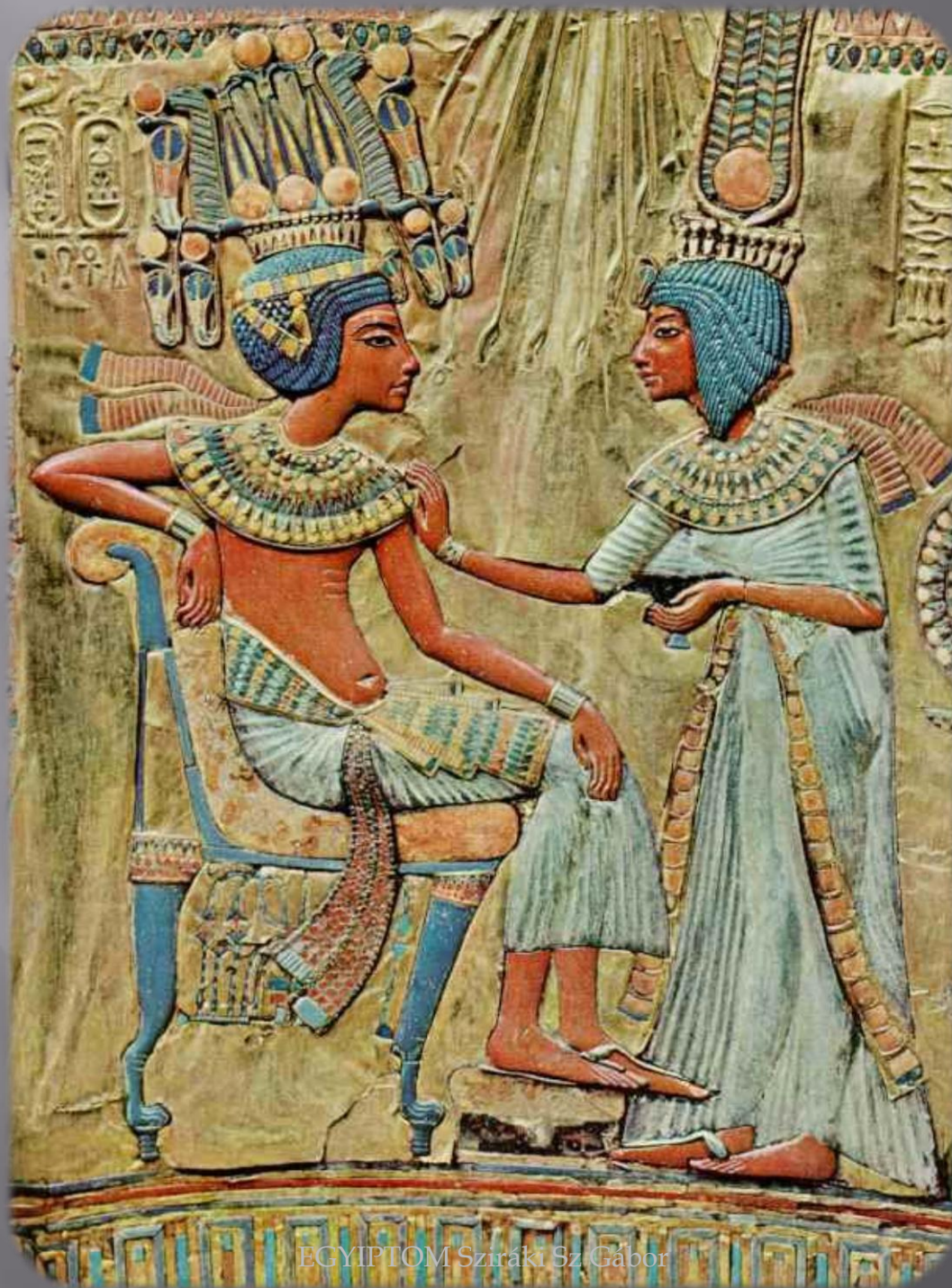
Tutanhamon arany halotti maszkja

Kairó, Egyiptomi Múzeum, amelyet Howard Carter hatévi ásatás után talált a Királyok Völgyének egyik sírjában. Tutankhamon visszatért az Amon-kultuszhoz, s ezért nem tudta megőrizni az Amarna-stílust, az egyiptomi művészet egyik legérdekesebb irányzatát. Ez az ábrázolás azonban még magán viseli e stílus vonásait.

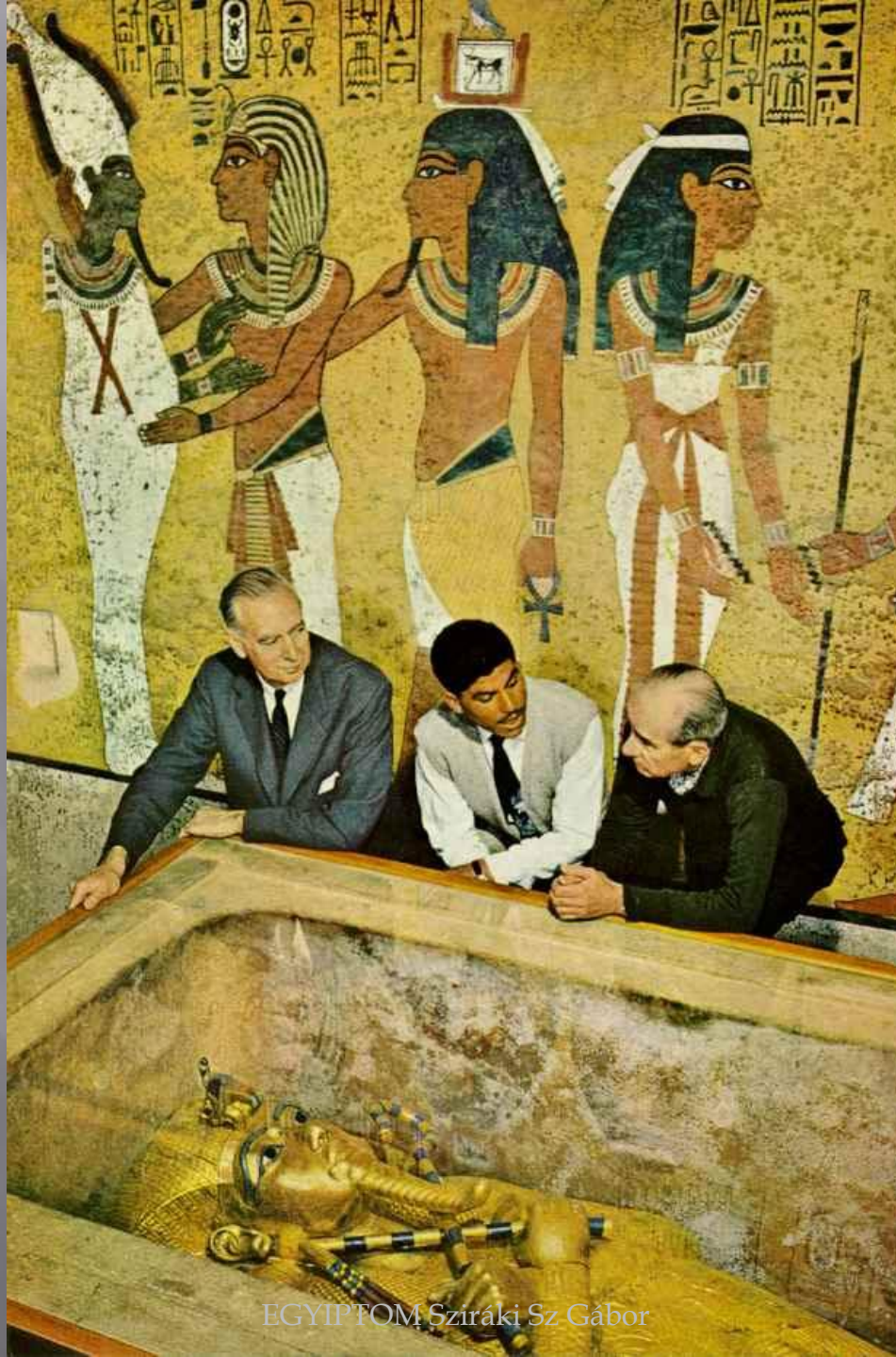

Az egyiptomi festészet története

A színek elhalványodtak, a részletek gyakran eltűntek, a falra pedig az idők folyamán gyakran annyi minden rakódott rá, hogy sokszor előbb meg kell tisztítani a felületet a festmények tanulmányozásához.

„Fáraó vadászaton”, thébai (falfestmény),

Kr.e. XIV. sz. (London, British Museum)

- Az élet mindennapi eseményeit ábrázolják,
- időtlenné általánosított
 - elvont formákkal
 - alakok mérete: a társadalmi rang szerint változik

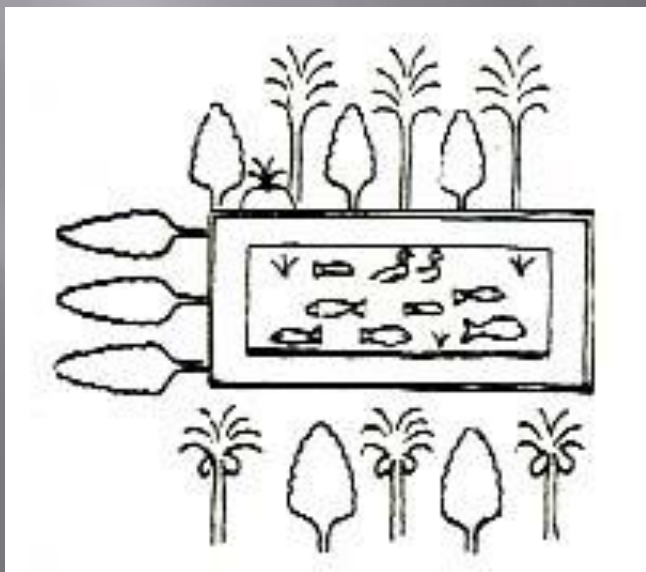

Halastó

Halastó, thébai sír (falfestmény),
Kr.e. 1400 k. (London, British Museum)

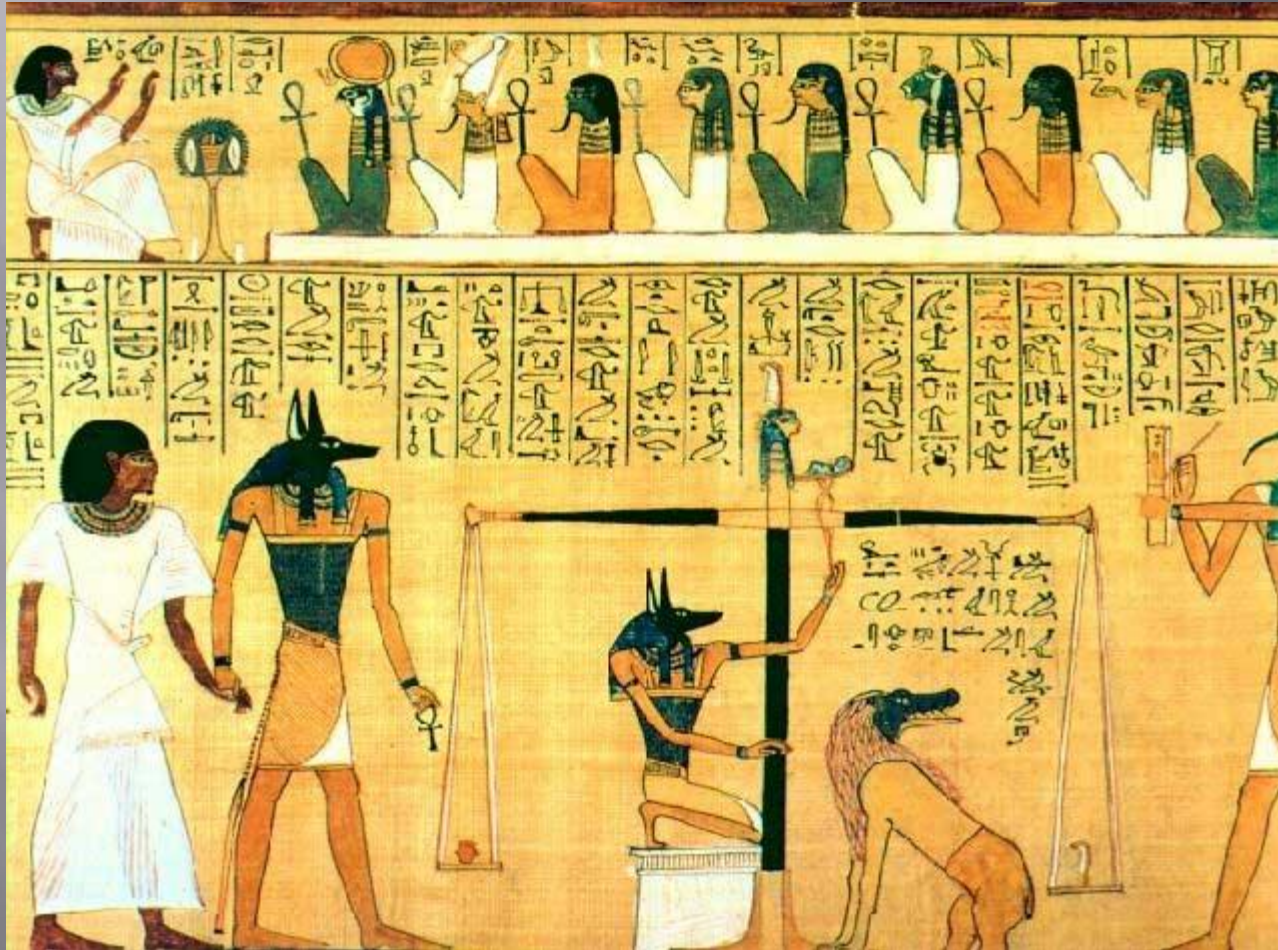
Az egyiptomiak több nézetből ábrázoltak. Gondoljunk arra a halastó-festményre, melyen a tó felülnézetből, a fák oldalnézetből láthatók. Nyilvánvaló, hogy a valóságot ők is perspektivikusan látták. Hogy mégsem így ábrázolták, ennek oka szemléletükből ered. A valóságot az adott nézőpontból bemutató perspektivikus képpel szemben fontosabbnak tartották a valóság állandó jegyeinek megörökítését. Ezeket az állandó jegyeket a tárgyak legnagyobb, legjellemzőbb felületei adják, melyeket legjobban a geometriai vetületi ábrázoláshoz hasonló ábrázolásmóddal lehetett rögzíteni.

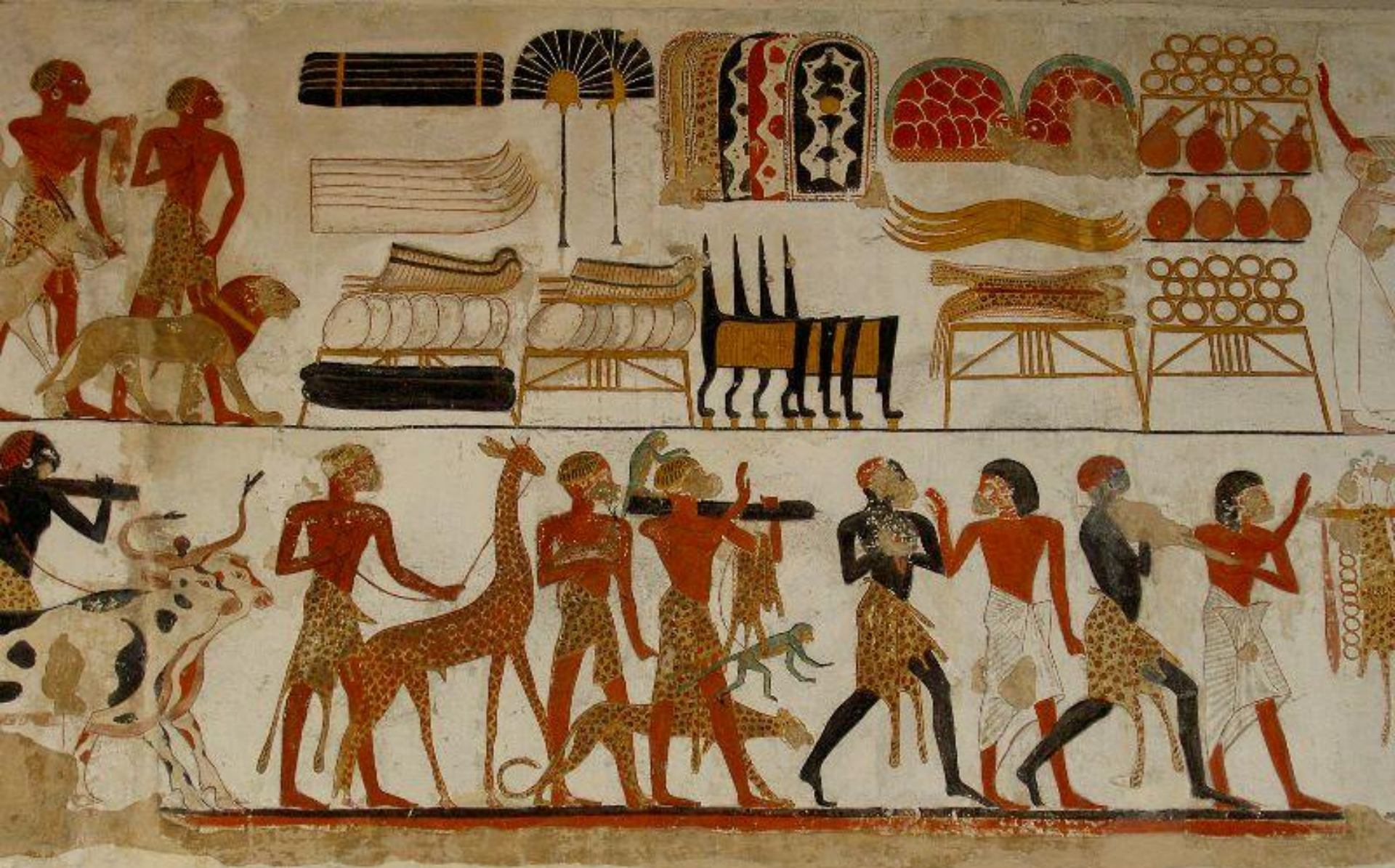

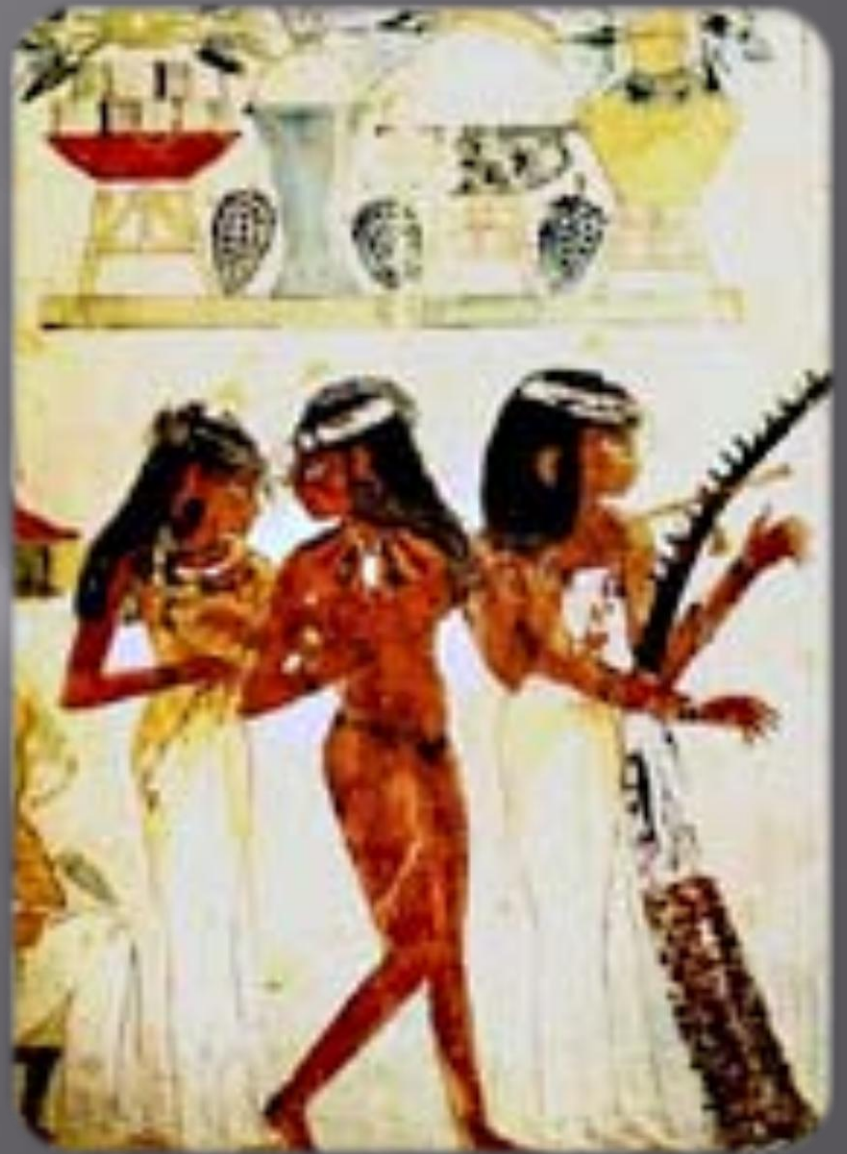
legnagyobb felület törvénye

(nincs egységes nézőpont)

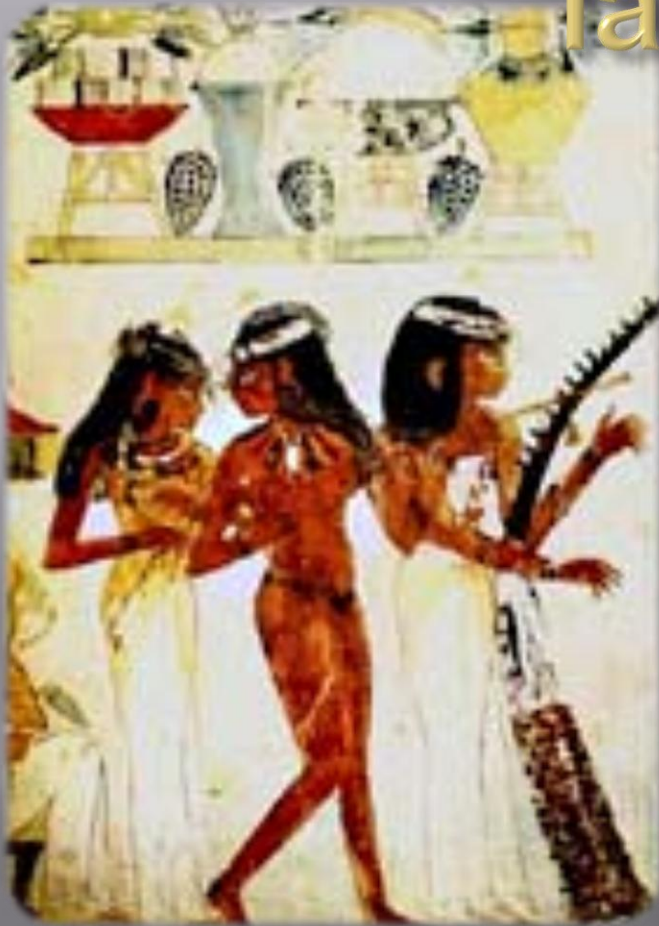
- szallagszerű kompozíció
- egymás fölötti elrendezés (térérzékelés)
- tiszta, élénk színek

Táncosnő és két zenélő lány egy lakomán.

A falfestmény az i. e. 1400 körüli időkből készült (Thébai temető, Naht sírja, 52. sz. sír). A zenélő lányok statikus mozdulatai ellentétben állnak a táncosnő mozgásban ábrázolt alakjával. A lány a XVIII. dinasztia kori ünnepek szokása szerint mezítelen, testét csak ékszerek díszítik.

Részlet Nebamon sírjának falfestményeiből

(London, British Museum),
amelyek a "Völgy Ünnepe"
alkalmából rendezett
lakomát örökítették meg.
Az ünnepséget az istenek,
a halottak, valamint
minden élő családtag és
barát tiszteletére tartották.
A két táncosnő mozgása
szokatlanul könnyed. A két
kecsesen ülő zenélő nő
szembeforduló ábrázolása
egyedülálló példa az
újbirodalmi festészetben.

Falfestmény részlete Nofertari királyné thébai sírjából (66. sz. sír). II. Ramszesz kedvenc feleségének alakja (a képen baloldalt) sokkal előbb, mint a jobboldalt álló Néith istennő figurája. Nofetarit, mivel ő volt a kedvenc feleség, szokás nagy királyi hitvesnek is nevezni. Nofertari áttetsző ruhája a kor divatját követi, míg az istennő vállpántos öltözéke egy régi, hagyományos viseletet idéz, ezzel utalva időtlen, isteni voltára.

Nofertari királyné thébai sírjából részlet

takarásos térábrázolás

Medumi ludak (falfestmény), óbirodalom, Kr.e. 2550 k. (Kairó, Egyiptomi Múzeum)

Médiumi ludak

A Médiumi ludak híres falfestményének részlete
A IV. dinasztia korából, az i. e. 2500 körüli idokbol.(Kairó, Egyiptomi Múzeum). A fekete és fehér között már finoman árnyalt színskála alkalmazása figyelhető meg. A kép az Óbirodalom falfestményei közül a legfontosabbak közé sorolható. a festékek természetes színezőanyagok: vasoxidból készül a vörös és a gesztenyebarna, malachitból és azuritból a zöld és a kék. A formák pontossága, a színek hitelessége, a tökéletes kidolgozás olyan benyomást kelt, mintha egy zoológiai tankönyv lapjait forgatnánk.

"Kapuk könyve"

Illusztrációs rajz, Horemheb, a XVIII. dinasztia utolsó uralkodójának sírjában

